

Wetsvoorstel Wet werkelijk rendement aangenomen door Tweede Kamer

26-2-2026 | Door Kees van Oostwaard werkzaam bij
Fiscale Zaken Athora

Op 12 februari 2026 heeft de Tweede Kamer het wetsvoorstel Wet werkelijk rendement box 3 aangenomen. Hoewel het wetsvoorstel nog door de Eerste Kamer moet worden behandeld, is daarmee de gestelde deadline van 15 maart 2026 gehaald. Daarmee zou invoering per 1 januari 2028 haalbaar moeten zijn. Wat zijn nu de consequenties van dit wetsvoorstel en dan met name als gekken wordt naar levensverzekeringen in box 3? En wat gebeurt er ondertussen in box 3?

Wetsvoorstel Wet werkelijk rendement box 3

Het op 16 mei 2025 ingediende wetsvoorstel¹ is op 12 februari 2026 door de Tweede Kamer aangenomen. Dat is een Kamerbehandeling van minder dan negen maanden voor een best wel ingrijpend wetsvoorstel. Uiteraard was er over de keuzerichting al eerder gedebatteerd, maar toch.

Algemeen: de contouren

Al vroeg in het wetgevingsproces heeft Financiën gekozen voor de vermogensaanwasbelasting.² Dit betekent dat naast vermogensinkomsten als rente en dividend, ook waardeveranderingen van vermogensbestanddelen in het jaar worden belast in box 3. Dat is ook direct het belangrijkste kritiekpunt³ op de systematiek. Er wordt straks belasting geheven over niet gerealiseerd rendement. In feite gebeurt dat nu ook al in het forfaitaire stelsel, maar door het relatief lage forfait is de beleving van beleggers toch anders. De keuze voor de vermogensaanwasbelasting lijkt op de eerste plaats ingegeven door budgettaire redenen.

¹ Kamerstukken Tweede Kamer 36 748

² Er zijn enkele uitzonderingen

³ In eerste instantie van politici, maar recent ook in de media

Alternatief dat het niet gehaald heeft, is de vermogenswinstbelasting. In een dergelijk systeem worden daadwerkelijk behaalde winsten belast. Dat klinkt rechtvaardiger. Maar afgezien van de budgettaire nadelen, werkt een dergelijk systeem ook ontwijkingsgedrag in de hand. Belastingplichtigen zullen proberen het daadwerkelijk realiseren van vermogensinkomsten zo veel mogelijk uit te stellen, een probleem dat in de vorige eeuw ook al speelde bij de Wet op de vermogensbelasting 1964. Het kersverse kabinet heeft al aangegeven over te willen stappen naar de vermogenswinstbelasting. Dat mag uiteraard. Alleen zorgt het wel voor een gebrek aan consistentie in beleid. Komt nog bij dat betrokken uitvoerders zoals banken en verzekeraars maar ook de Belastingdienst zelf de systemen weer mag gaan aanpassen omdat (deels) andere gegevens nodig zijn na de systeemwijziging. Wat vooral mist is een afgewogen visie op belastingheffing op vermogen, en dan niet beperkt tot box 3.

Kapitaalverzekeringen: vervallen overgangsrecht

De invoering van de Wet werkelijk rendement box 3 heeft ook gevolgen voor het overgangsrecht zoals dat geldt voor kapitaalverzekeringen. Uitgezonderd is de kapitaalverzekering eigen woning (KEW). Zolang een KEW nog voldoet aan de regels van het specifieke overgangsrecht voor KEW's, blijft dat van toepassing.

Box 1 kapitaalverzekeringen

De groep kapitaalverzekeringen die 'niet op weg zijn naar een vrijgestelde uitkering' en waarvan de uitkering in box 1 belast moet worden, is een groep die valt onder het overgangsrecht.⁴ Het gaat daarbij om

- a. verzekeringen van vóór 1 januari 2001 die op basis van het huidige overgangsrecht in box 1 zijn geplaatst en al op 1 januari 2001 niet voor een vrijstelling in aanmerking kwamen (vaak zijn dit koopsompolissen).
- b. verzekeringen afgesloten vóór 1 januari 2001 die op 1 januari 2001 nog voor een vrijstelling van de uitkering in aanmerking kwamen, maar waarvoor dat nu of vóór 1 januari 2028 niet meer geldt.

Deze kapitaalverzekeringen worden uitsluitend in box 1 belast en kunnen op grond van de huidige wetgeving nog heel lang lopen. De wetgever vindt langer uitstel van heffing in box 1 onwenselijk en daarom wordt een heffingsmoment geïntroduceerd. Daarbij wordt de tot en met 31 december 2027 aangegroeide rente in aanmerking genomen. Het uiterlijke heffingsmoment is 1 november 2029 dan wel op het eerdere moment dat de kapitaalverzekering wordt beëindigd. De zogenoemde imputatieregeling is dan niet van toepassing. De reden is eenvoudig: verzekeraars weten niet of er al eerder uitkeringen zijn geweest en dan is het onmogelijk om daar rekening mee te houden.

Uitgangspunt is dat de verzekeraar loonheffing inhoudt over het te belasten rentebestanddeel en ook daadwerkelijk in mindering brengt op de waarde van de verzekering. Aangezien die onttrekking ten koste kan gaan van het te behalen rendement gedurende de resterende looptijd van de verzekering, krijgt de verzekeringnemer de mogelijkheid om de heffing niet te laten inhouden maar zelf via de aangifte inkomstenbelasting 2029 af te dragen. Hiervoor gelden wel enige voorwaarden zoals het

indienen van een schriftelijk verzoek bij de verzekeraar en een bewaarplicht voor de verzekeraar van dat verzoek.

Een motie vanuit de Tweede Kamer om de belastingheffing pas te laten plaatsvinden op het moment dat de kapitaalverzekering daadwerkelijk tot uitkering komt, is vlak voor de stemming hierover ingetrokken.

Vanaf 1 januari 2028 behoort deze groep van kapitaalverzekeringen tot het vermogen in box 3.

Vrijstelling box 3

Naast de hiervoor beschreven groep zijn er ook kapitaalverzekeringen die al op 14 september 1999 bestonden. Als aan een aantal voorwaarden wordt voldaan, geldt voor deze verzekeringen een vrijstelling van de uitkering van maximaal € 123.428 per belastingplichtige. Voor zogenoemde pre-Brede Herwaarderingsverzekeringen geldt onder voorwaarden een ongelimiteerde vrijstelling in box 1.

Onder voorwaarden geldt voor deze kapitaalverzekeringen ook een vrijstelling in box 3, eveneens tot maximaal € 123.428 per belastingplichtige. Op grond van de huidige wetgeving zou deze vrijstelling eindigen op 14 september 2029. Dat zou betekenen dat een waardering per 14 september 2029 moet plaatsvinden. *"Dit zou veel vragen van het doenvermogen van belastingplichtigen en verzwarend werken voor de uitvoering door de Belastingdienst en voor de administratieve lasten van verzekeraars."*⁵ Om die reden blijft voor de onderhavige groep de vrijstelling in box 3 tot en met 31 december 2029 van kracht.

Nettopensioenen

Onder voorwaarden zijn nettopensioenen (en nettolijfrenten) vrijgesteld in box 3. Dit blijft zo. Maar bij onregelmatige handelingen wordt de terugname van de vrijstelling vanaf 2028 anders berekend.

Momenteel vervalt bij een onregelmatige handeling de box-3-vrijstelling en wordt in het volgende kalenderjaar op forfaitaire wijze het fiscale voordeel van de vrijstelling in box 3 over de tien kalenderjaren voorafgaand aan het kalenderjaar van de onregelmatige handeling teruggenomen.

⁴ Onderdeel AL Invoeringswet Wet inkomstenbelasting 2001

⁵ Memorie van toelichting 36 748, pag.33

Daarbij wordt uitgegaan van een forfaitaire berekening waarbij het in die jaren vrijgestelde bedrag tot de bezittingen in box 3 wordt gerekend. En daarover wordt vervolgens het wettelijke rendementspercentage toegepast.

Met ingang van 2028 wordt geheven over het werkelijke rendement dat is berekend op basis van de vermogensaanwassystematiek. Daarbij geldt nog steeds de tienjaarsperiode.

Zuivere overlijdensrisicoverzekering

Onder de huidige box 3-wetgeving geldt een vrijstelling voor zuivere overlijdensrisicoverzekeringen als:

- a. de som van het verzekerde kapitaal niet meer bedraagt dan € 8.904 (2026); of
 - b. indien het verzekerde kapitaal hoger is dan € 8.904 (2026): de som van de waarde van de betreffende rechten per persoon niet meer bedraagt dan dat bedrag.
- Deze zuivere overlijdensrisicoverzekering dekt uitsluitend het risico op overlijden en wordt in het algemeen niet afgesloten om vermogen op te bouwen. Doel van de verzekering is normaal gesproken om bij onverhoopt overlijden van de verzekerde (een deel van) de kosten van de uitvaart, een hypothecaire geldlening of andere onvoorziene kosten te dekken.

In het nieuwe stelsel worden tijdelijke of levenslange verzekeringen die uitsluitend voorzien in een uitkering bij overlijden, volledig vrijgesteld van box-3-heffing.

Aanpassing wetsvoorstel

Op 25 februari 2026 heeft een woordvoerder van minister Heijnen bevestigd dat het kabinet het wetsvoorstel Wet werkelijk rendement box 3 wil aanpassen.⁶ Aangegeven is dat de minister en de staatssecretaris daarover het gesprek zullen aangaan met de Eerste en Tweede Kamer.

Hoeveel tijd dit gaat kosten en welke gevolgen er eventueel zijn voor de ingangsdatum van de wet, is niet duidelijk.

Commentaar

Het aangenomen wetsvoorstel bevat goede elementen. Neem het feit dat de zuivere overlijdensrisicoverzekering wordt vrijgesteld in box 3. Dat is een goede zaak. Ook de problematiek rondom het vervallen van de box-3-verzekeringen is praktisch opgelost.

Het vervallen van het overgangsrecht voor verzekeringen in box 1 (die niet in aanmerking komen voor een vrijstelling) doet in het wetsvoorstel waarschijnlijk het meeste pijn als het gaat om kapitaalverzekeringen. Voor belastingplichtigen en in de uitvoering voor verzekeraars en Belastingdienst.

Maar het echte probleem is gelegen in het feit dat het wetsvoorstel nog niet is ingevoerd en dat al duidelijk is dat ook deze vorm geen lang leven beschoren is. Dat verwijt ik niet het nieuwe kabinet. De kiem hiervoor is al vele jaren geleden gelegd.

⁶ NOS Nieuws, Heinen wil wetsvoorstel box 3 aanpassen, Tweede Kamer was al akkoord, 25 februari 2026

Door op de eerste plaats jarenlang krampachtig vast te houden aan het bestaande forfaitaire stelsel. Dat stelsel was op zich nog niet zo erg, maar door geen oog te hebben voor het feit dat veel echte spaarders nauwelijks rendement maakten, had op dat moment actie passend geweest. Sinds de eerste box-3-arresten zijn alleen maar noodverbanden gelegd - die niet al te best bleken - en nu lijkt ook dit wetsvoorstel voor dat lot bestemd.

Tot slot brengt de mededeling dat het kabinet het wetsvoorstel nu al wil aanpassen de nodige onduidelijkheid met zich mee. Het ligt niet voor de hand dat het overgangsrecht voor kapitaalverzekeringen op de schop gaat. Maar als er een aanpassing van de ingangsdatum komt, bijvoorbeeld op 1 januari 2030⁷ of later, kan dit eventueel wel weer gevolgen hebben.

Wet tegenbewijsregeling box 3

Sinds de zomer van vorig jaar is de Wet tegenbewijsregeling box 3 van kracht. Met behulp van het formulier Opgaaf werkelijk rendement (OWR) kunnen belastingplichtigen aannemelijk maken dat hun werkelijk rendement lager is geweest dan het forfaitaire rendement. Hoe ver dat terug in de tijd kan, hangt af van het eventuele bezwaar dat de belastingplichtige (tijdig) heeft ingediend.

De Belastingdienst heeft nog niet voor alle achterliggende jaren de belastingplichtigen aangeschreven. Verwacht mag worden dat dit ergens in de komende periode wel zal gebeuren.

De focus van de Belastingdienst zal op dit moment liggen op de aangifte over het belastingjaar 2025. En dat is het eerste belastingjaar waarin in het aangifteformulier direct gekozen kan worden voor forfaitair rendement dan wel de tegenbewijsregeling op basis van werkelijk rendement zoals vastgelegd in de Wet tegenbewijsregeling box 3. Voor het belastingjaar 2025 komt dan ook geen apart OWR-formulier.

Zoals gebruikelijk wordt de aangifte inkomstenbelasting zo veel als mogelijk voorinvuld door de Belastingdienst. Dat geldt niet voor zover het gaat om de gegevens benodigd voor de berekening van het werkelijk rendement in box 3.

Slotopmerking

Het wetsvoorstel Wet werkelijk rendement box 3 is behoorlijk snel door de Tweede Kamer geloodst. Dat was nodig om Belastingdienst en bijvoorbeeld banken en verzekeraars voldoende tijd te geven om zich voor te bereiden op de invoering en dan met name de gegevensuitwisseling. Vanuit het perspectief van budgettaire aspecten op korte termijn is de snelheid misschien te begrijpen, maar bezien op de (iets) langere termijn onverstandig. Ben benieuwd hoe de Eerste Kamer hier tegenaan kijkt.

⁷ Dit ligt overigens niet voor de hand, maar in dit dossier is niets zeker.